

Դ Ի Տ Ա Կ

Բ Ի Ի Զ Ա Ն Դ Ե Ա Ն

Դ Ի Ն Դ Ի Ո Յ

Ը Ն Կ Ե Ի Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ա Ր Շ Ա Ի Ո Ւ Ն Ե Ա Յ

1814.

16. 19. 22. 25. 27. 29. 31. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ:

Ի Ն Կ Ի Լ Դ Ե Ռ Ռ Ա.

Լեւոնտա. 20. Սեպտեմբերի:

Ինկիլիզները ըրին մէկ նոր յաղթութիւն մը Ամերիկացիներուն դէմ: Յուլիսի 26ին, Տրումմանտ Ինկիլիզի տեղակալ Ճէնէնգալը վաղեց պատերազմով Ամերիկացիներուն վրայ առնելու համար անոնց ձեռքէն ամուր տեղվանքը. խելմը ժամանակ մէկգլեկու հետ պատերազմէին ետե Ինկիլիզները յաղթեցին Ամերիկացիներուն շատ մարդ սպաննելով շատ ալ դերի բռնելով. Ռիալ գլխաւոր Ինկիլիզին Ճէնէնգալը վերաւորեցաւ ու դերի ինկաւ Ամերիկացիներուն ձեռքը, Տրումմանտ Ճէնէնգալն ալ վերաւորվեցաւ. բայց այնչափ վտանգաւոր չէ. Ինկիլիզներուն կողմէն 84 հոգի մեռաւ, 559 ալ վերաւորվեցաւ, ու 235 ալ դերի ինկան թշնամիներուն ձեռքը: Ամերիկացիներուն կողմէն բոլոր զօրքերը ջարդուբոլոր ըլլալէն ետե գրեթէ բոլոր Ճէնէնգալները, օՓ. Ֆրիւիանը վերաւորվեցան. Ինկիլիզները կըսեն թէ աս յաղթութեան պատճառը ան եղաւ՝ որ Ինկիլիզի Ճէնէնգալը խոտաւաւիր ետեկ զօրացը (որ կանոնաւորեալ զօրաց մէջը չի սեպվիր) թէ որ յաղթին աս պատերազմին՝ իւրաքանչիւրը ազատ կրնէ զինուորուիլ, անոր համար անոնք ալ խայրեթով պատերազմեցան ու յաղթեցին: Ամե-

րիկացիք ալ կըսեն թէ անոր համար յաղթութեցան աս անգամ՝ զերեմ Ինկիլիզի զօրքը շատ է եղեր քան զերեցը, բայց ամենեւին ասոր ասլը չեղայ. զերեմ երբոր պատերազմը սկսաւնէ Ինկիլիզին զօրքը էր 1600 հոգի, ետքը նորէն օգնութիւն հասաւ 1200 հոգի ալ և ամենքը եղան 2800 հոգի. Ամերիկացիները էին 5000 հոգի:

Պատերազմէն ետե Ամերիկացիները քաշվեցան մտան Էրիէ ըսված ամուր բերդը. ամերիկացիներուն գազէթանքը կըսեն թէ երբոր մտան բերդին մէջընէ, անհամար օգնութի հասաւ անոնց: Ինկիլիզները 4000 հոգիով հասան աս բերդին առջևը ու անտեղը պաշտպանող Ճէնէնգալին խապար խըրկեցին թէ անձնատուր ըլլան, և երկու տա հաթ ժամանակ տըվին որ պատասխան տայ, անիկայ յանձն չառաւ, անոր համար աղէկ մը պաշարեցին ետե պատերազմին պիտոր ան բերդին հետը:

Քանատաէ եկած խապարներուն կէօրէ՝ Ինկիլիզները զարնըվերէն Սոնինթօ քաղաքին հետը ու շատ ֆրաս հասուցերէն քաղքին. ասկից ետե Ինկիլիզները սկսան պատրաստուիլներ տեսնալ առնելու համար պատերազմով մէկ քանի երեւելի քաղաքներ Ամերիկացիներուն ձեռքէն:

— Սան Տոմինկոյէն (որ է Ամերիկայի մէջ) եկած խապարները կըպատմեն, թէ Բրիտ.

Քրիսթոֆոս ու Բէթիօն գլխաւորները աս տեղին, չեն ուզեր կոր լծուիլ Փրանսըզին տէրութիւնը ու հնազանդիլ անոր, այլ կուզեն կոր ազատ պահել իրենց տէրութիւնը: 40 հօդ հոգի զինուորերէ Ամերիգացիներէն՝ որ իրենց ուզածը առաջ տանին: Փարէզին մէջ ասորներ հակ խապար հրատարակված է, քի ան գլխաւոր մարդիկները որ վերը յիշեցինք մէյեր լծուներն եղեր Փրանսըզի տէրութիւնը, բայց ասը չիկայ, դերեմ աս վերի յիշած գլխաւոր մարդիկներուն դեսպանները՝ իրենց թղթովը յայտնի պատմեցին թէ չեն ուզեր կոր լծուիլ Փրանսըզին տէրութիւնը:

27 ին:

(Օգոստոսի 15 ին, Ինկիլիզները սաստիկ պատերազմով յարձակեցան Երիէ բերդին վրայ՝ ուրտեղ ամրացերէն Ամերիգացիները, բայց 600 հոգի կորսնցընելէն ետեւ՝ բերդին առջեւէն ետ վռնուեցան:

Ամերիգայի ուրիշ կողմը մեծ յաղթութիւն ըրին Ինկիլիզին զօրքերը Ամերիգացիներուն դէմ, և պարագաները աս պատերազմին կը պատմվի աս հետեւեալ կերպով:

Օգոստոսի 19 ին Ինկիլիզին բանակը որոյ գլխաւոր կառավարը էր Ռօսս Ճէնէռալը, սկսաւ առաջ երթալ Բաթուքսէնթ գետին աջ եզրքէն: 21 ին գացին Կոթիլիկ համ քաղքին վրէ, Ինկիլիզի թօփի շալու բաները նոյն գետին մէջ Ամերիգացւոց շալու բաները ու ետեւէն իյնալով սկսան անոնք ալ առաջ գալ, անոնք կրիախէին Ինկիլիզները ետեւուն խօլալամիշ կընէին, երբոր մէկ զմէկու մօտեցանէ՝ մէյմընալ յանկարծակի Վիմբէլ Ամերիգացւոց շալու բաներուն գլխաւորին նաւակը բռնկեցաւ ու հաւան ելաւ, ասոր ետեւէն մէկալներնալ մէկէն բռնկեցան ու հաւան ելան, միայն մէկ շալու բայմը մնաց՝ որ առաջնորդուն կընէր կոր 17 բեռ տանող նաւակներու լցուն ապրանքով: Ինկիլիզները վաղեցին ասոնց վրայ ու գերի բռնեցին ամսին նաւակները:

Աս պատահարը ըլլալէն ետեւ Ինկիլիզի գունդին աջ կողմը աղէկմը ապահովցաւ, անոր համար բոլոր խուժքով վաղեցին Վազհինկիթօն քաղքին վրայ: ամսուս 23 ին ամսէն պատերազմի հարկաւոր պատրաստուիները տեսան. նոյն գիշերը խելը օգնութիւն տրահ հասաւ Ինկիլիզի գունդին, անոր համար գիշերը 6 միլ տեղ տահա առաջ դացին: 24 ին հասան Պրատէնսպուռի գեղը, և ան տեղվանքը գրտան իրենց ամուր տեղեր՝ աս տեղը հեռու էր Վազհինկիթօն քաղքէն միայն 5 միլ: Ամերիգացիները 8ը հաղար հոգիով ու ամուր պատնէշներով բանակերէին աս

տեղերուն մօտիկ, ու Պառնէյ Ամերիգացիներուն պատերազմական նաւերուն գլխաւորը իրեն մնացած նաւակներով կեցերէր մէկ տեղմը՝ որ ամրացուցած էր երկու պատնէշներով: Ինկիլիզին զօրքերը թէպէտ և հոգնած էին ճամբայ ընելուն աշխատանքէն, բայց սիրտերնին կեփէր որ մէկ սահալած առաջ զարնվին իրենց թշնամիներուն հետ: Ինկիլիզի Ճէնէռալնալ տեսնալով թէ ժամանակը շատ յարմար է՝ որոշեց որ վայր կեան չիկորսնցընէ, անոր համար զատեց իր գունդէն 1500 հոգի ու խրկեց Ամերիգացիներուն վրայ: ասոնք պատերազմելով վերջապէս առին Ամերիգացիներուն տեղը ու զանոնք փախուցին անկից՝ շատ մարդ սպաննելով ու վիրաւորելով: վիրաւորվածներուն մէջնէր նաւ Պառնէյը: որչափ որ թօփ կարնէ անտեղը բոլորը Ինկիլիզներուն ձեռքը ինկաւ: աս զարնվելուն մէջ Ինկիլիզներէն մեռաւ 46 հոգի ու 193 ալ վիրաւորվեցաւ: Ամերիգացիները աս կոտորածէն ետեւ տեսան որ ալ ճար չունին Ինկիլիզներուն դէմ դնել, անոր համար սկսան փախչիլ, ու անցնելով Վազհինկիթօն քաղքէն դացին ապաւինեցան Վիրճինիա քաղքը: Ինկիլիզները թեթեւ պատերազմով մը տիրապետեցին Վազհինկիթօն քաղքին, ու սկսան մէկէն փցընել բոլոր շինուածքները, հասարակաց տեղերը: Ամերիգացիները քաղքէն դուրս փախչելէն առաջ կըրակ տրվին բոլոր թերսիսանային, ու ան նաւերուն՝ որ լըմնցած էր ու ջուրը ձգվեր պիտոր, և այսպէս բոլոր քաղքը թէմէլէն ոչնչացաւ, և Ինկիլիզները հոնտեղ չիզըտնալով իրենց հարկաւոր պաշարները նորէն դարձան եկան իրենց առջի տեղերը:

Ինկիլիզի գաղթեթան աս պատմէին ետեւ կընէ աս հետեւեալ խօսակցուիլը, « Ամերիգացիները կարելի է որ ըսեն, Մօսքային ջնջըվիլը դրդուեց զՄոսկովը որ պատեւ, բազմի քաջութիւն, այսպէս ալ Վազհինկիթօն նին ջնջըվիլը սիրտ տայ պիտոր Ամերիգացիներուն, որ յաղթեն քաջութիւն իրենց թշնամեացը: բայց մենք կըսենք որ քիչ մը տարբերութիւն կայ աս երկուքին մէջ: Մոսկովները Մօսքան ձեռքէ ձգելէն ալ առաջ աղէկ կտրիճութիւն պատերազմեցան իրենց թշնամիներուն դէմ, բայց ամերիգացիները տեսնալուն նախ մեր յաղթական գունդերը՝ ամսին բան թող տալով փախան: Ինչո՞ւ աս է պտուղը որ Ամերիգացիները վաստակեցան այսպիսի պատերազմէ մէ: մեր բարկութիւն չիկշտացաւ աս յաղթութիւններով, կըրտասանք որ քիչ ատենվան մէջ տահա կըլսենք նոր նոր յաղթութիւններ»:

5 Հիփեթերի:

Վամանները՝ որ եկան Կանտ քիշէն, ուր տեղ ժողով կընէինկոր ինկիլիզի ու Ամերի դացւոց լիակատար իշխանութի ունեցողները՝ խաղաղութի ընելու համար մէկզմէկու մէջ, կը պատմեն հաստատ թէ Ամերիգացւոց լիակատար իշխանութի ունեցողները երբոր լսեցին ինկիլիզներուն ըրած յաղթութիւնները, ու Վազհիկութիւն քաղքին հիմնադրուած ջնջըվիլը, մէկէն լեռնեցան ինկիլիզի դեսպաններուն ըրած առաջարկութիւնները խաղաղութե համար:

Գիփեթի ինկիլիզներու վրայ:

Ինկիլիզներու այի մեծութիւնը ու հարստութիւնը իմանալու համար՝ թէ հարիւր տարւան միջոցի մէջ որչափ խաբէ ըրերէ, և տարիէ տարի որչափ շատացուցեր է իրեն խաբէր՝ որ է նշան մէկ տեքուեմը մեծնալուն, դեննք հոս բուն ինկիլիզի դադէթաներէն հանած:

Ինկիլիզներու այի ատենանը հասարակաց համար խաբէ ըրաւ. ստեղծին:

1701ին	3,769,375:
1714ին՝ որ էր Աննա Թադու	
հին վերջի տարին	5,691,803:
1726ին՝ որ էր վերջի տարին	
առաջին Գլորիա Թադուին	7,224,175:
1759ին՝ որ էր երկու Գլորիա	
Թադուին վերջի տարին	10,486,457:
1762ին՝ որ էր վերջի տարին 7ը	
տարւան պատերազմներուն	12,616,119:
1782ին՝ որ էր Ամերիգայի պա	
տերազմներուն վերջի տարին	24,261,477:
1801ին՝ որ էր վերջի տարին	
Փրանսիայի հասարակապետութե	
դէմ եղած պատերազմներուն	68,923,970:
1813ին	110,028,971:

Ինկիլիզի գերութե պարէնի ծովային խաբէ:

1701ին՝ խաբէ ըրաւ	1,046,397 ստեղծին:
1726ին	1,500,000
1762ին	2,678,251
1782ին	7,803,285
1801ին	15,800,000
1813ին	21,996,624

Խաբէ ինկիլիզի գերութե ցամաքային ղօրաց:

1701ին էր	425,998:
1726ին	1,000,000:
1762ին	1,600,000:
1782ին	7,661,000:
1801ին՝ (դուրս հանելով	
3,785,000ը՝ որ խաբէ եղաւ Իռ	
լանտայի համար) էր	12,117,000:

1814ին՝ (չեսպելով 3 միլիոն ուկէսը որ խաբէ եղաւ Թօփէ ռուն համար , ու 3 միլիոնուկէս Իռլանտայի համար) մէկալ մնացած էր 40,763,936:

Ինկիլիզի գերութե պարէնի ծովային խաբէ:

1701ին էր	16,364,701 ստեղծին:
1714ին էր	50,644,307
1726ին էր	50,793,555
1738ին էր	46,661,757
1749ին էր	74,221,685
1762ին էր	110,603,836
1783ին էր	212,302,429
1793ին էր	238,231,248
1801ին էր	484,365,574
1814ին, փետրւա	
րի մէկէն , էր	814,867,527

Մառինարները ինկիլիզի տեքութեան է 100,000, նաւուն մէջ պատերազմով ղօրքը է 32,668:

ՏԱՆԻՄԱՐԳԱ.

Բօքէնայի. 16 Սեպտեմբերի:

Տանիմարգային Թադուորը հրատարակեց իրեն տեքութե մէջ մէկ ծանուցման Թուղթմը օգոստոսի 16ին 1814, որուն մէջ կը ծանուցանէ թէ Հէլլօլանտ կը ղղին՝ որ մինչև ասոր իրեն իշխանութե տակներէն, հիմայ ինկիլիզին կուտայ: Եւ օրինակը Թուղթին էր այսպէս:

„ Մենք Գեպերիի Երբէք Լէն Լէն. տեսնալով թէ խաղաղութիւն ձեռք ձգելու համար շատ հարկաւոր էր որ աս Հէլլօլանտ կը ղղին ինկիլիզի տանը, անոր համար աս տարւան յունվարի 4ին մեր ու ինկիլիզին մէջ եղած դաշնադրութիւններուն մէջ՝ հրաժարեցանք Տանդերձ մեր յաջորդներով աս կը ղղին վրայ ունեցած իրաւունքներէն ու պատուոյ անուններէն, ուրեմն ասկից կը հետեւի որ աս դաշնադրութե մենք ալ մեր հպատակները՝ որ են Հէլլօլանտ, ազատ կընենք ամեն իրենց հպատակութե պարտականութիւններէն՝ որ մինչև աս օրս կերեցրէին մեր հրամաններուն աս հրատարակմանէ ետև ազատ են ամեն Հէլլօլանտի բնակիչները իրենց երդմունքներէն՝ որ ըրեր էին հաւատարմութե լու համար մեր տեքութե, թէ եկեղեցականները, թէ աշխարհականները, թէ պաշտօնատէրները և թէ ղինուորականները:

Հաստատեալ. Փետրերիկոս Թադուր:

ՍՊԱՆԻԱ.

Մարտի. 20 Սեպտեմբերի:

Սպանիային Թադուորը ցրցընելու համար իրեն

իրեն հաշուելը Սառակոցցա քաղաքը պաշտպանող Ճէնէրալներուն, օֆֆիցիալներուն քաջութեցը, ընծայեց ամենուն մէկ նոր տեսակ պատուոյ նշանմը ո՞վ ղե մշտ յիշատակի իրենց անունը . աս պատուոյ նշանը է մէկ հաւկըլթամէ խաչմը, որուն վրէ քաշված է մինեաթուռայով մէկուն կենդանագիրը՝ չորս կողմէն մէջառած դաբնիէ ձևացուցած պատկովմը՝ շրջանակը գրուած էր աս մա կազրուծիւնը Ռաֆաէլը Սառակոցցայի պաշտպանութեան : Աս բանը երբոր շեց Առակոնայի գլխաւոր Ճէնէրալը, իմացուց տէրու թեան՝ թէ իր գունդնալ խառնըված էր ան զօրքերուն հետ՝ որ պաշտպանեցին Սառակոցցա քաղաքը, անոր համար պատերազմի մեծ պաշտօնատէրը հրաման տրվաւ թագաւորին կողմանէ աս Ճէնէրալին՝ որ տայ նոյն պատուոյ նշանը ո՞չ միայն իրեն չորացը՝ այլ ան մասնաւոր մարդիկներուն ալ, որ վերաւորվեցան նոյն պատերազմին մէջ, և անոնց ալ՝ որ քաղեքին պաշտպանուէր համար աշխատեցան մէկ գործողութիւնը :

Քատիչէին մէջ մեծ խռովութիւն ելաւ՝ թագաւորը ուզողներուն ու Քորթէս ծերակոյտը հանդերձ իրենց նոր դրած օրէնքներով ուզողներուն մէջ, երկդ Փրինսի յաղթովեցաւ թիւորը ուզողներէն : Մէկէն ճը հոգի յաղթովողներուն գլխաւորներէն սպանվեցաւ, և խէմը մարդու վրայ ալ վճիռ եղաւ սպաննելու, հաստատու կըսվի թէ աս դատաստանը ըլլալ պիտոր ան ծերակոյտներուն կողմը եղողներուն վրայ ալ՝ որ են Մատրիտի մէջ :

Գ Ե Ր Մ Ա Ն Ի Ա .

Վ Է Լ Ի Ն Ո . I Հ Ի Կ Ե Ի Բ Ե Ի Է :

Սեպտեմբերի 29 ին՝ որովհետեւ շատ հանդարտ ու պարզ հաւամքներ, պատրաստութիւն տեսան՝ որ դիշերը Ֆիշէնկներու խաղը ընեն՝ ինչպիսի որ հրամայվերէր տէրուէ կողմէն . նոյն օրը կէսօրէն ետեւ սահմանը ճին ամիկն թիւորները հանդերձ իրենց ալայովը ճամբայ ելան իրենց պալատներէն՝ երթալու համար ան տեղը ուրտեղ ըլլար պիտոր Ֆիշէնկներուն խաղը . թագաւորներէն առաջ գացեր դիվերէին անտեղը անթիւն անհամար ժողովուրդ . թագաւորներուն ալայը էր աս հետեւեալ կերպով . ան առապային մէջ՝ որ կերթարկոր էն առջևէն, նըս

տած էին Նէմցէի ու Մասկովի կայսերները և կայսրուհիները . երկդ առապային մէջը նստերէին Պալիէնայի թագաւորը ու թագուհին, ասոնց հետ էին նաև Պաուշի ու Տանիմարդայի թագաւորները . երդ առապային մէջը նստերէին Օլտէմպուռնի ու Վիէմառի տուգէսսաները, ասոնց հետ նստերէին երկու Նէմցէի կայսեր եղբայրները Բրինչիքէ Բաուշն ու Բալաթիւնն . չիդ առապային մէջը նստերէր Վուռթէմպէնի թիւրը, և ասոնց ետեւէն կուգարկոր կարգաւ ուրիշ առապաներալ՝ որոց մէջը նստերէին Նէմցէին կայսեր աղջիկները, ու Պալիէնայի, Վուռթէմպէնի ու Նէմցէի թագաւորութեան յարորդ Բրինչիքէները . ասոնց հետէն նաև Պաուշի թագաւորին ու Պալիէնայի թագաւորին տղաքը, և ասոնց ետեւէն ալ կուգայինկոր ուրիշ առապաներ երևելի Ճէնէրալներու ու իշխանազուններու . որ ճամբաներէն որ կանցնէին ան ալայը՝ բաղմուծի անհամար ժողովուրդներու լառաջ կըլլային սէյիր ընելու աս մէկ տեղ ժողոված դիւցազուններուն խումբը :

Բրաթէր ըսված մեծ չայրքին մէջ՝ ուր տեղ ըլլար պիտոր խաղերը՝ թագաւոր ու գեղեցիկ լուսաւորութիւն զարդարեր էին, այն պէս որ ճրագներուն լոյսը յաղթերէր դիշերվան միւռութեւ, և կարծես թէ գեղեցիկ աստղներով զարդարված երկինքին շափեր երկրին վրայ զարկեր էր, և ուրախութեւ լեցուած ժողովուրդեան բազմութիւնը ան լառ ձակ դաշտին մէջը կըծածանէր ծովու ալիքներուպէս :

Երբոր հասաւ խաղերը սկսելուն ժամանակը, ամիկնքը աշխարհի տնկած կըսպասէին՝ թէ այսպիսի թագաւորներուն առջևը ինչ նոր թիւռիւն Ֆիշէնկի խաղիւ ձևացվի պիտոր՝ որ արժանի սեպվի սէյիր ընելու, մէկ մալ ինչ կըտեսնաս, եկաւ կեցաւ վարպետը օրթան և անհամար թիւռիւն թիւռիւն Ֆիշէնկներ նետելէն ետեւ, ձևացուց վեց նոր թիւռիւն ալլաբանական խաղ՝ որոց անուն դրված էր այսպիսի . առաջինը կըսվէր հայէրուած ապագաներու . Երկրորդը համապէշդու ճարգարէական . Երրորդը գերապան կենս . Չորրորդը պաշտպանութե . Հինգերորդը ինքնապաշտպանութե . Եւրդայի ժողովուրդներու . Վեցերորդը Գօրի Դաբանութե : (*)

Իրիկ

(*) Աս Ֆիշէնկի խաղերը, յայտնի է որ շատ մարիֆէթիւն բաներ են, բայց մենք հիմաւիկան հիմայ չեգրտանք գաղթեաներուն մէջ աս խաղերուն ստորագրութիւնը . թէ արդեօք ինչ բաներ ձևացուցեր են . աս խաղերուն անուններէն ինչ որ կրնաիմարտվին, այնչափ բաւական ըլլայ, և մենք խօսք կուտանք՝ թէ որ ատեն ձեռվընիս ինչայ աս մարիֆէթիւն խաղերուն ստորագրութիւնը՝ մահրուածէնք ըներ մեր գլխաւորներուն կարգացողները :

իրիկվան սահաթը ծին երբոր լըմընցաւ
աս զուարճալի տեսարանը, ամիկն թագա-
ւորները առջի կարգով նորէն մրտան իրենց
առապաներուն մէջը, ու քաղքին մէջը պը-
տըտելով էն փառաւոր լուսաւորութիւնը զար-
դարված սօխախներէն դացին իրենց պա-
լատները:

Սեպտեմբերի 30ին, առաւօտեան սահա-
թը 11ին, Վիեննայի պահապանաց խումբին
մէկ մասը գացին Բրաթեր բոված չայրը
կըրակով զննութեան թախմ ընելու հա-
մար: Աղեքսանդր կայսրը, ու Պաուլին
թագաւորը հետերին առած մէկ քանի մա-
ռէշաւներ և մէկ քանի թագաւորներուն
տղաքներէն, ու ուրիշ Ճէնէրալներ օՖֆի-
շեաներ՝ որ ամիկնքը մէկէն կըլային 200 հո-
գիէն աւելի, դացին սէյր ընելու աս թախ-
մը: Նոյն իրիկունը նորէն փառաւոր ուրա-
խութիւն ըրին կայսերական պալատին մէջ:

4 Հոկտեմբեր:

Հոկտեմբերի 2ին ըրին մէկ փառաւոր պա-
լոյի հանդէսը՝ երեսնին մասխարայ սու-
ռաթ անցուցած. տեղը՝ ուրտեղ որ եղաւ
աս հանդէսը այնչափ մեծ ու լայն էր՝ որ 12
հազար հոգի հանգստութիւն կըրցան սըղմի-
մէջը. թէպէտեւ աս տեղին ամիկն կողմը
փառաւոր զարդարված էր ծաղիկներով ու
թիւնիւն թիւնիւն տաճաւ ուրիշ զարդերով,
բայց ան սրահը՝ ուրտեղ որոշված էր պա-
լոյի համար, խելքէ դուրս դեղեցիկութիւն զար-
դարեր էին, կախած խումաշները, փռած
խալները էին կապուտ բոլորը արծաթով
զարդարած, 6000 պալմուկէ ծր. Եւ կըլա-
ռէրկոր ան սրահին մէջ լուսաւորութիւն հա-
մար, բայց ամիկնքը դեղեցիկ կարգովմը
շարված էր, և մէջի եղած անհամար բազ-
մուկը մարդիկներուն որ հագված զարդա-
րված կըբալէին կըպըտըտէիննէ՝ աւելի գե-
ղեցիկութիւն կուտային անտեղի զարդին. սրա-
հին մէկ կողմը կար նաեւ պատրաստած մաս-
նաւոր տեղմը որուն մէջ կար հարկերէն ա-
ւելի էն վարպետ չալըքճիները՝ պատրաստ-
ված իրենց ամիկն թախմներով. որ մէկը
պատմենք, կարճ խօսքովմը, ով որ աշխա-
տի ան տեղի զարդարանքը մէկիկ-մէկիկ տեղ-
նիտեղը պատմելու, ամենեւին պօշկաշխատի,
զէրէմ մինչև աչքով չիտեսնելիին հազար
պատմելի՝ լսող ինչպէս որ պէտք էնէ չի-
մանար:

Գիշերվան սահաթը 11ին թրամբէթա-
ներով ու տաւուրներով ան չարձակ սրա-
հին մէջը խապար տըրվեցաւ թէ եկան թա-
գաւորները, և քիմը ժամանակ անցնելէն
ետեւ, թիւնները եկան մտան ան սրահը

աս հետեւեալ կարգով. էն առաջ մտաւ
Աղեքսանդր կայսրը քովը առած Նէմցէի
կայսրուհին, ասոր ետեւէն մտաւ Նէմցէին
կայսրը քովը առած Մոսկովի կայսրուհին.
ասոր ետեւէն մտաւ Տանիմարդայի թագա-
ւորը քովը առած Նէմցէի կայսրուհին մայ-
րը. ասկից ետեւ մտաւ Պաուլի թագաւորը,
հետը առած Պալիէնայի թագուհին, ե-
տեւէն մտաւ Պալիէնայի թագաւորը՝ հետը
առած Օլտէմպուկի տուքէստան, ասոնց
համար մասնաւոր տեղ շինուած էր փառա-
ւոր զարդարանքներով, և երբոր իւրաքան-
չիւրը իրենց տեղվանքը նստաննէ, մէյտան
եկան մէկ խումբմը տղաքներու սուռաթ
դըրած երեսնին սկսան խաղալ. հանդէսը
քչեց մինչև սահաթը մէկը կէսգիշերէն ետեւ,
հանդէսին ատենը կըպըտըտէր ամիկնուն ազ-
նիւ ու թիւնիւն պուզամաներ, շէքերվա-
ներ, և գրեթէ առաւօտը մօտիկ էր՝ երբոր
սկսան իւրաքանչիւրը իրենց պալատները
երթալնէ:

Հոկտեմբերի 3ին թօփախներուն գունդը
մեծ թախմմը ըրին կրակով թիւններուն
առջևը:

Հոկտեմբերի 4ին որ էր Նէմցէի կայսեր
անուան տօնին օրը մէկ այնչափ երեւելի հան-
դէսը չեղաւ, միայն թէ ամիկն թագաւորը
ները գացին շահաւորելու զկայսրը և նոյն
օրը ամիկն թագաւորները կայսեր հետ մէկ
տեղ հաց կերան:

8ին:

Հոկտեմբերի 8ին առաւօտը Նէմցէի կայսրը
առաւ բոլոր թագաւորները ու գնաց Ըն-
պրուսին մօտիկները որս ընելու հմը, նոյն
օրը մէկտեղ հաց կերան ան դեղին մէջ. իրիկ-
վան մօտիկները նորէն արձան քիւլ. նոյն
օրը Բրինչիքէ Մէթիէրիքէր որ է Նէմ-
ցէի Լիակատար իշխանուկ ունեցօղը, ըրաւ
փառաւոր զիաֆէթմը՝ ամիկն տերութեանց
լիակատար իշխանութիւն ունեցօղներուն:
Մինչև աս օրըս ետեւէ ետեւ կուգանկոր,
Բրինչիքէներ Ճէնէրալներ, դեսպաններ
ու երեւելի իշխանազօղներ:

Մէկ Նէմցէի զազէթայիմ մէջ կըսէ
թէ Եւրոպայի տերութեց ամիկն լիակատար
իշխանութիւն ունեցօղները սկսեցին ընել իւր
սակցուկ մէկվմէկու մէջ առանձին կարգադ-
րելու համար ինչ պիտոր խօսվի ժողովքին
մէջ և ինչ կարգադրութիւն ընեն պիտոր Եւ-
րոպայի վրայ. ասոնք որոշվելունս անկից
ետեւ կըսկըսի թէ հանուր ժողովքը, և որով
հետեւ աս գործողութիւնները ինչպէս պէտք
էնէ կատարեալ կարգիմը մէջ գրվի տէի ժա-
մանակ կուղէ, անոր համար միաբան հաւա-
նու

նույն թ ամսին տեղում թեց լիակատար իշխա-
նութի ունեցողներուն, ընտանուր ժողովք
ձգեցին Նոյեմբերի 1 ին, և կըլուսացվի
որ այսչափ ժամանակվան մէջ ամսին դժ-
ուարքին ու ատճուկ բաները կորոշեն իրենց
մէջը, և արվի նաև ընտանուր ժողովքնալ
խօյալութեմը կըլմընայ :

1765 :

Մեկքանի դիտնալու տեղեկութիւններ ան
Ժողովրդական հանդէսին՝ որ եղաւ Հոկ-
տեմբերի ճին :

Կէսօրէն ետեւ սահաժը 3ին կայսերական պարտէզին դուռները բացվեցաւ, և ամիկն կողմէն անհամար սէլիբճիները եկան լցունցան պարտէզին մէջը. կէսօրէն ետեւ սահաժը 3ին մօտիկները եկան հոնտեղը նաև ամիկն թաղաւորները իրենց ալայով. աս հանդէսին հրաւիրված էին 400 հին, հրաւանդ կիմանկարող զինուորներէն. ասոնք եկան էն առաջ շարվեցան թաղաւորներուն առջևը, և անկից վերջը գացին իրենց համար որոշված տեղը հանդերձ չալլներով: Անկից ետեւ սկսան մէյտանին մէջը արևելեան միտիլ լիճիերը վազելով ետուր բռնել, և բէհլիվանները սկսան կիւլշիմշ ըլլալ, ասոնք մէ զատ եղաւ նաև զինսարադուխի, երբոր աս ամիկն խաղերը լմմնցանէն, թաղաւորները երան իրենց տեղէն ու ալայով գացին ան 400 զինուորներուն քովը, ուրտեղ աս զինուորները բաժնրված 16 սեղանի վրայ հաց կուտէին կոր չորս ձևով շինած չատուրի տակ, քի Մաճաուի, Գօշմիայի, Աւսդրիայի, Ռուսուլայի: Երբոր թաղաւորները հոնտեղը հասանէն ամիկն զինուորները խմցին գինի մէյմէկ բան ըսելով. աս խօսքերը ըսելու ատեն մէկ կողմէն կը չալէին չալլներ ու ամիկն մէկ խօսքին կընետէին հօկտոր թօփ: Ըսած բաներնին են աս հետեւանները. Էնցցէ մեր Փրանկեսիս խայրը, որ էբրէ հայր միշտ երջանուրէն ինչպարտաւ իբն հայապահտէն, Էնցցէ մեր խայրուհին և բոլոր հայապահտն ազգաբառնքի:

Կոչել Արշաւորէր Հայրը եւ Կո-ւկերօս Բա-
գաւորը : եւ Բէրը Փետերէօ՝ Բրտնիւնօ, Բա-
գաւորը Մանսիկնիւնօ Ճիւղէբէ - Բագաւորը
Փետերէօն - ինչոյն ամէն Բարեկեցիքը ու Դա-
նիէնքըն յեր Հայրեր - ասոնք Հայ Ընտն յեր յար-
գաւրէ որ Հոգաւորն յեր Բագ ¹⁸⁶ իսկ յարչին :

Կէցցէն լէհափառ ազգաբարձիերը հիմաշէան լա-
գաւորներուն՝ որ են զարդ եւ յոյս իրենց անորուն
դռան :

Կէցցէն էն երեւել ճէնեաւները դաշնակցաց
բանակէն՝ ղերեմ ասոնք էին որ ասաջնորդեցին Տէշե
յաղ լեռ-ընէ :

Կէցցե՛ն չարե՛՛հ չարե՛՛հ պարտաւճռե՛րը պաշտա՛ն-
ցա՛յ ձեր եղբայրնե՛րը, շնոր յաւիտեան երեւոյ համա-
բու՛ճ, սէրը ու բարեկամութիւնը և ըսվեցաւ այս
հետեւեալ կարգով:

Երբոր թաղաւորները հասան առաջին սեղանը, Վանտերաստուկ անունով թօփ-
 շիններուն մէկը որ սաստիկ վիրաւորվեր էր
 Լեբախի պատերազմին մէջ, և կախեր էլ
 վիզէն ոսկիէ պատւոյ նշանը, ոտք ելաւ ու
 ըսաւ զերի գրածներէն մէկ քանի խօսքերը,
 երբոր զինուորը լըմնցաւէ մէկէն Նէմցէին
 կայսրը բարձր ձայնով կանչեց իեյյէ Ալէ-
 ասաւրէ փայը,՝ սա երբոր լընցին անտղի ե-
 դած բազմութիւն ամենքը մէկ բերան կան-
 չեցին իեյյէ Ալէասաւրէ փայը. անատենը
 մէկէն Ալէքսանդր կայսրը առաւ մէկ գա-
 լաթմը լըցուն գինիով ու ըսաւ բարձր ձայ-
 նով Ամէն հին դէնուորիերուն ինքասուրէ ի-
 ճաղէ Ալէասաւրէ Մասիովին փայը, իեյյէն
 հին դէնուորիերը. այսպիս ըրին նաև Նէմցէին
 կայսրը, Պուռշին, Տանիմարդային, ու Պալ-
 վիեռային թագաւորները, այսպէս մէկիկ
 մէկիկ պարտեցան ամեն սեղանները՝ դամ-
 մենքը բարևելով:

Ասկից ետև թագաւորները նորէն իրենց առջի տեղը դացին, և սկսաւ Ֆիշէնկի խաղերը՝ որոնց մէջը իրեք նոր թիւուիւ բան ձևացուցին, մէկը կրավէր Նէթ-Խափո չափովածին մաղարան, մէկալը կրձևացըներ կրակով բոլոր թագաւորաց առմանները. երկրէր էր աշտարակի խալէն սէռն Ստեփաննոսի հանդերձ բովը եղած մէկ բանի տուններով լուսաւորած: Աս ալ լըմընցաւնէ, թագաւորները աւամիշն երեւելի մարդիկները՝ գացին Պաւանտէպուռի ըսլած դուռը՝ ուրտեղ փառաւոր լուսաւորուի՞ր զարդարեր էին ու ձևաքուցեր էին շատ բնական կերպով Մօռքա բաղաքին թօփօտիլը, ասկից ետև Մօռք մէկ պալօյի հանդէսմընէ՝ որով վերջացուցին նոյն օրվան հանդէսները. անտեղը՝ ուր տեղ կեցերէին աս վերջի հանդէսին սէյր-ճիները, չորս դին զարդարեր էին աղոր ձևով բոլոր դաշնակից տէրուէց դրօշակնէրովը, և չէր տեսնըլած միշէև հիմայ մէկ լուսաւորուիմը հաւատարաւ աս տեղի լուսաւորուէր, և սէյրճիներուն թիւը 20,000էն աւելի էր:

— Մէկ Եմցեի դազէ թայիմը մէջ կդնէ մէկ
գիտելիքըմը Լիբանայի վերջի պատերազմին
վրայ. Կէս 1813 Դեպիւն 68 ու 66 ըստյոյն ձե-
սս գիտելիքը թէպէտ և քիչըմ հին է, բայց
որովհետև անցած տարվան պատերազմինե-
րուն պատմութիւ պարագաներուն կատա-
րելուի կուտայ, անոր համար կըդնենք հոս-
տեղը :

Life

Լիբսիայի վերջի մեծ պատերազմին մէջ
Փրանսըզին բանակը որչափ բազմութի էր
տէի իմացվեցաւ Փրանսըզի բանակէն զը
ուած թուղթերով, և է աս հետեւեալները
հին կայսերական պահապան դունդը էր
4000 հոգի. նորը 24,000 հոգի, ձիաւորնե-
րը աս դունդին էր 6000 հոգի :

Ասոնցմէ զատ մեծ բանակին ա-
ռաջին դունդը որուն դիւաւոր կա-
ռավարը էր առաջ Վանտամ Ժէ-
նէալը ետքը Մութան Ժէնէա- հոգի
լը, էր 4,000:

Երկրէ դունդը որուն Ժէնէալը
էր Վիքտոր Մառէշալը, էր . . . 18,000:

Երէ դունդը որուն Ժէնէալը
էր Նէյ Մառէշալը, էր 22,000:

Չոր դունդը որուն կառավարը
էր Վեթաւան Ժէնէալը, էր . . 14,000:

Հինգերորդ դունդը որուն կհրա-
մայր Լուիսթան Ժէնէալը, էր . 10,000:

Վեցերորդ դունդը որուն Ժէնէ-
ալը էր Մառմոնթ Մառէշալը,
էր 20,000:

Եօթներորդ դունդը որուն կառա-
վարը էր Ռէնիէն Ժէնէալը, էր . 8,000:

Ութերորդ դունդը որուն Ժէնէ-
ալը էր Բօնեաթօլսքի Մառէշա-
լը, էր 10,000:

11երորդ դունդը որուն Ժէնէա-
լը էր Մակտոնալտ Մառէշալը,
էր 14,000:

12երորդ դունդը որուն Ժէնէա-
լը էր Ուտինթ Մառէշալը, էր . 10,000:

13երորդ դունդը որուն Ժէնէա-
լը էր Սէն-Սիւր Մառէշալը, էր . 20,000:

Առաջին դունդը ձիաւորներուն
որոց կառավարը էր Մօպուռ Ժէ-
նէալը, էր 6,000:

Երկրորդ որ էր Սէպաստիան Ժէ-
նէալին տակը, էր 6,000:

Երրորդ որ էր Վալի Ժէնէա-
լին տակը, էր 4,000:

Չորրորդ որ էր Միշաւա Ժէնէ-
ալին տակը, էր 3,000:

հինգ դունդը որ էր Առիկհի
Ժէնէալին տակը, էր 3,000:

Ասոնցմէ զատ Օժէն Ժէնէ-
ալը ունէր տակը 15,000:

Գումարը բոլորին 187,000:

Ասոնց հետ սեպտեմբրի հին ու-
նոր պահապանաց դունդը որոց
գումարը էր 34,000:

Ամէնուն մէկէն գումարը կը-
նէ 221,000:

Այսչափ գումարէն թէ որ դուրս հան-
վի 20,000ը որ նոյն պատերազմին ժամա-
նակը պաշարված էին Տրէզորային մէջ, գու-
մարը Փրանսըզի զօրացը, որ էր Լիբսիայի
պատերազմին մէջ էր 201,000 հոգի:

19ին:

Հոկտեմբերի 16ին Աստրիայի երաժշտու-
թե ընկերութիւն չալընի հանդէսը ըրին
թագաւորներուն առջևը, չալըճիններ էին
700 հոգի, և ասոնց ընտրված էին վարպետ
ներուն մէջէն էն վարպետը առանց նայե-
լու իւրաքանչիւրոց աստիճանին վիճակը:

— Նեմցէին կայսրը ուզեց որ հոկտեմ-
բերի 18ին (որ է Լիբսիայի վերջի երևելի
պատերազմին տարեդարձ օրը) ընել մէկ փա-
ռաւոր հանդէսը, անոր համար բոլոր ան-
տեղի եղած զօրքը որ 14 հազարի չափ էր,
կարգադրվեցան դունդ դունդ Բրաթէր
ըսված մեծ չալըրին մէջը ուրտեղ ըլլար պե-
տոր հանդէսը. և երբոր եղաւ սահաթը
11, Նեմցէին կայսրը հեծած ձիու վր. ու-
իր հետը բոլոր թագաւորները, Բրինչիէ-
ները, Արքիտուգաները իրենց ալայով ճամ-
բայ ելան հոնտեղը երթալու ուրտեղ ըսէին
պիտոր դէպ ձի գոհաբանէ՛ք: ասոնց ետեւէն
կերթարկոր նմանապէս ալայով կայսրու-
հինները թագուհիները իրենց առապանե-
րով. աս ալային հետը կերթարկոր նաև ան-
թիւ անհմի ժողովուրդները՝ ամմէնքը լըց-
ված մեծ ուրախութեւ. երբոր հասան որոշ-
ված տեղը, թօփճիններուն դունդը 101 թօփ
նետեղով, և հետեւակ դունդը իրենց թիւ-
Փէնկներուն կրակով նշան տրվին որ սկսվի
դէպ ձի գոհաբանէ՛ք, և որչափ որ ըջեցին աս
երգը՝ շարունակ պատնէշներուն վրայէն թօ-
փեր կընետվէրկոր, երբոր երգը լըմընցաւէ
Բրաթէրին չորս դին եղած թօփճիններուն
դունդը նորէն 101 թօփ նետեցին՝ նշան տա-
լու համար որ խայրի կրակը դադրի: Ասկեց
ետեւ բոլոր զօրքը դունդ դունդ բաժնըլլած
դացին ճակատեցան Բրաթէրին մէջ եղած
զունարձութե քէօշկին առջևը ուրտեղ դար-
դարված էր փառաւոր՝ ղէրէմ թագաւորնե-
րը հոնտեղը մէկ տեղ հաց ուտին պիտոր:

Երբոր հացին ժամանակը եկաւէ թա-
գաւորները նստան հաց ուտելու. նոյն օրը
տէրութե հաց ելաւ ամմին հոնտեղը եղած
զինուորականներուն՝ իւրաքանչիւրոց իրենց
աստիճանին կէօրէ, ցմ վարի աստիճան ղին
ուճորականներուն տըրվեցաւ, ապուր, խա-
շած միս, քէպապ, մէկ քանի թիւուր տապ-
կոցներ, հաց, դին. իսկ տահա վերերուն
կերակուրը աւելի փառաւոր էր. թագաւոր-
ները երբոր կերակուր կուտէինկորնէ, Նեմ-
ցէին

ցէին կայսրը առաւ դինին ու ամենուն կեն
դանութեան համար խնայեալ աս հետեւե
լ խօսեցրը . 1. Կենդանութեան փառաւոր Դաս
Քերէրոսն ու Բարեկամներն . 2. Ընդհանրաւ
իսկ կարեւր բանակն ու էր ճէնեալներն . 3.
Ընդհանրաւ անյաղխելի դաշնակցաց զօրքերն .
4. Կեցցէ հոգեմբերէ 18ը , յիշարալն աս փառա
ւոր օրվան խնայեալ հասարակութեան խաղաղութի մը
յաջորդներն : Աս խօսքերուն պատմեցներէն
պատասխան տրվին թօփեր նետելով :

Սէղանը լըմընալէն ետեւ ամեն թագա
ւորները դարձան իրենց տեղը , ոմանք ձիով
ոմանք առապայով . նոյն դիպքը Մէթթե
նիքհին Բրինչերէն բրաւ փառաւոր պալօյի
հանդէսը իրեն ամառվան պալատին մէջ :

Թագաւորները թէպէտ և կրնենկոր աս
հանդէսները բայց օրվան մէջ մէկ քանի սա
հաթ ալ կը բաշխեն իրենց պալատներուն մէջ
մտածելու համար Եւրոպայի կարգադրու
թիւններն վր , և թագաւորները որոշեցին
ետեւ կը յանձնեն իրենց լիակատար իշխանու
թիւ ունեցող դեսպաններուն , զէրէմ թագա
ւորները շուտով կուգին դառնալ իրենց տե
ղերը , և էն շատ մինչև նոյեմբերի կէսը կու
շանան Վիեննայ , զէրէմ կը տեսնանկոր , որ
իրենց համար շատ խաբձ կընէկոր Նեմցէին
կայսրը . որչափ խաբձ կը լլայ տէի քիչմը Եւ
մանալու համար աս կըսենք , որ միայն թա
գաւորական պալատին աշխատային մէջ , օրը
25 հըր Փիօրին խաբձ կը լլայ , (մէկ արծաթ
Փիօրին է գրեթէ երկու դոշուկէս .) Թո՛ղ
մէկալ փառաւոր հանդէսներուն խաբձը :

20 ին :

Ի Եւրոպայի վերջի երեւելի պատերազմին յի
շատալը ընելու համար , Մոսկովին կայսրը
հոկտեմբերի 19ին մէկ փառաւոր զիաֆէթ
մը բրաւ ամեն թագաւորներուն Բրինչի
բէններուն ու երեւելի Նեմցէի ճէնեալներ
ուն իրեն խաբձով . ան սրահը , ուրտեղ
ըլար պիտոր աս ուրախութիւն , փառաւոր
զարդարեքէին ու լուսաւորեքէին 600 ջա
հերով . սրահին օրթան պատրաստեքէին
սեղան 700 հոգու համար , ու աղւոր ձեւե
րով և նշանակող առմաներով , ու պատերազ
մի յաղթութեան նշաններով չորս դին աս սե
ղանին զարդարեք էին :

Աս վերի պատմած ամեն հանդէսներէն
զատ ըրին տահա թիւուիւ թիւուիւ հան
դէսներ ու լուսաւորութիւնը , որ ամենքը
տեղնիտեղը պատմելը անկարելի է , այսչափ
կըսենք , որ Վիեննա քաղաքը քանի որ կը
նէ այսպիսի հանդէսներ , այսպիսի լուսա
ւորութիւնը այսպիսի մարիֆէթի խաղեր
են ևն չէր տեսած :

ՍԱՔՍՈՆԻԱ .

Տեղաք . 14 Սեպտեմբեր :

Լէքօք , Լիեպէնաու , Ռիսսէլ , Պրաուս
Սաքսոնիացի ճէնեալները իրենց գուն
դերով , ճէսքվիդ զօրապետը իրեն օֆֆի
չեաներով , ու Ռաապէ տեղակալ զօրա
պետը թօփախներուն գունդին բերնէն , ներ
կայացուցին թահիլման ճէնեալին աղաչան
քի թուղթմը , որուն տակը ստորագրէր էր
բոլոր Սաքսոնիայի դուշմը . և աղաչեցին
զճէնեալը , որ աս թուղթը խրկըն դաշ
նակից թագաւորներուն : Թալթին օրինակը
(որ Սաքսոնիային զինուորականները խրկե
ցին Ռաապէ տեղակալ ճէնեալին , որ էր
իրենց էն գլխաւոր ճէնեալը) էր այսպիսի .

„ Խեղճ առնէ կայ , որ մէկ ծածուկ ձայն
մը կը պըտըտիկոր օրթալըսը մեր հայրենեաց
սահմաններուն վիճակին վրայ , և կերեցը
նենկոր , թէ մենք ասկից ետեւ կորսնցընենք
պիտոր մեր թագաւորը , մեր սիրելի հայրը :
Աս ձայներէն զատ , որ զմեզ սարսափեցու
ցեր է , կը լըսենքկոր ուրիշ բանմը տահա ,
յի մեր դուշմը , որ Լիբսիայի պատերազմին
մէջ Փրանսըզէն ապստամբելով դաշնակցաց
կողմը անցանէ , ստով երեցուցերէնք թէ
ապստամբերէնք նաեւ մեր օրինաւոր թագա
ւորէն ալ , որովհետեւ անիկայ Փրանսըզին
կողմը մնաց . ամենեւին մեր միտքը ան չէր .
ձեր տէրութիւնը գիտէր մեր դիտաւորութիւնը ,
զէրէմ մենք հրամանքիդ հետ աս ճամբան
բռնելով ուղեցինք խաղցընել մեր հայրենի
քը ու մեր թագաւորը , և դաշնակից զօրա
ցը հետ միանալով ուղեցինք հասարակաց
թշնամիին լուծը կտորտել : Ուստի մենք ա
լաւինելով կը լուսանք , որ հրամանքդ յանձն
կառնու ու կը բացատրես մեր կամքը , ում
որ պէտք է հասկըցընել նէ , և ըսէ . անոնց
յայտնի աս խօսքերով , թէ մենք ամեն
Սաքսոնիացիներուն հետ չենք ճանաչար ու
րիշ բարեբախտուի մինչև որ չիտեսնանք իր
իշխանութեւն աթոռին վրայ մեր Փէտերիկոս
թագաւորը , որուն միայն խոստացերէնք հա
ւատարմութիւն մինչև 'ի մահ' ” :

ՄՈՍԿՈՎԱՍԱՆ .

Բիւիւնօպուսկ . 14 Սեպտեմբեր :

Սեպտեմբերի 11ին , որ էր Ալեքսանդր
Մոսկովի կայսեր անուան տօնին օրը , մեծ
հանդէս ըրին Բիւիւնօպուսկին մէջ . և էր
աս հետեւեալը . անուղի զօրքը որ էր 25 հա
զարի չափ էն առաջ դացին շարվեցան պա
տերազմի կարգով ան ճամբայներուն մէջ ,
ուսկից Ալեքսանդր կայսրը պիտոր անցներ
ժամ երթալու համար , և երբոր պտեղը հա
սաւ :

կանէ, կայսրը ձիու վրայ հեծած, ու չորս կողմէն պատած իր եղբայրները ու ուրիշ երեւելի Ճէնէռալներ օֆֆիցէրներ, եկաւ անցաւ բոլոր շարված զօրքերուն մէջէն՝ որոնք մէկ բերան ու առանց դադարելու կէցէ կայսրը կրկանէին. կայսրը էն առաջ դնաց Թաւրիսին պալատը և անկից ալ դնաց սէյն Ալեքսանդր Նէվսքիին ժամը, ուրտեղ ընդ առաջ ելան ամեն եկեղեցականները հանդերձ իրենց արքեպիսկոպոսով ու մէկտեղ ժամ մըտան. եպիսկոպոսը փառաւոր հանդէսով սկսաւ պատարագ ընել՝ որուն ներկայ էին ամեն կայսերական ազգատոհմը հանդերձ ուրիշ իշխանազուններով, և երբոր եկեղեցական հանդէսը լըմնցանէ՝ կայսրը շատ Ճէնէռալներու օֆֆիցէրներու պատիւներ ու պատուոյ նշաններ տրվաւ, շատ մարդիկներու ալ մեծ պաշտօններ տրվաւ: Արաքժութիւն թօփախներուն գունդին էն մեծ Ճէնէռալը, առաւ Ալեքսանդր կայսեր պատկերը մինեաթուռայով քաշած, և հրաման ունեցաւ որ նոյն պատկերը կարօղ ըլլայ վիզէն վար կախել, աս ընծային հետը առաւ նաւ 50 հազար ալ ուսպիլ. աս կից զատ Թօլմիսի մեծ մառէշալը ու Թրաւիքսէ մարքէզը ընծայ առին ազնիւ ու սուղ ձեկաճիւրներով զարդարված մասնիներ՝ որոց վրայ մինեաթուռայով քաշված էր Ալեքսանդր կայսեր պատկերը:

Աս բաներէն զատ, նոյն օրը մէկ ծանուցման Թուղթմը հրատարակեց կայսրը՝ որուն մէջ եղած կարգադրութիւնները՝ են աս հետեւեալները:

„Եկեղեցականները՝ որ իրենց խօսակցութեւն յորդորանքներով պաշտպանեցին տէրութիւնէ, կարօղ ըլլան ասկից ետեւ կախել կուրծքերնուն վրայ արծաթէ խաչ: Ան աշխուականները՝ որ ցրցուցին տէրութիւն իրենց հայրենասիրութիւնը՝ կարօղ ըլլան ասոնք ալ կախել վիզերնուն մէկ արծաթէ մէտալմը, և աս իշխանուիր երթայ յորդուց յորդիս՝ իբրեւ մէկ պատուոյ յիշատակարանը: Մոսկովլըստանի վաճառականները՝ որ իրենց կարօղութեւն կէօրէ օգնեցին տէրութեւն տեսնալով պատերազմական խորձին մէկ մասը, կարենան կախել վիզերնուն մէկ պղինձէ մէտալմը որ ըլլայ ոսկեղօծած“:

„Թողութիւն ըլլայ ան ամեն մարդիկներուն՝ որ խաբովելով հասարակաց թշնամիէն միարանեցան մէկտեղ ու ետքը պատժովեցան կի՞ բանոր դրովելով կի՞ սիւրկիւն ըլլալով: Տէրութեւն պարտականութիւն ունեցողները՝ որոց պարտքը 2 հազար Ռուպլին աւելի չէնէ՝ կընտրահենք ու ազատ կընենք զայնպիսիները իրենց պարտքէն: Թողութիւն

ըլլայ ան ամեն մարդիկներուն՝ որ յանցանաց խապահարի համար բանոր դրոված են, բայց՝ ի ան չարագործներէն՝ որ բանոր դրված են մարդասպանութեւն ու աւաղակուէ համար: Թողութիւն տրվի ան չարագործներուն ալ՝ որոց դատապարտուէ վճիռը եղած էր, միայն թէ ասոնց վրայ դրվի մէկ քանի պարտաւորութիւններ: Աս տարի ու եկած տարի ամենեւին դօրք չի ժողովլիլ“:

Բուլթուսով Ճէնէռալին այրի կընկը՝ հանդերձ իրեն օրը աղջիկներով, ընդունեցաւ կայսրէն 400 հազար ուսպիլ ընծայ:

Ք Ր Ա Ն Ս Ա .

Փարեւ. 4 Հոկտեմբեր:

Փրանսային մէջ սկսաւ դործածվիլ ան ոսկիները՝ որուն վրայ տրված է հիմակվան նոր թաղաւորին պատկերը:

Ինկիլդէռաւ տրպիւցաւ մէկ մէտալմը՝ ի յիշատակ աս վերջի եղած խաղաղութեւն. աս մէտալմն մէկ կողմը է Ինկիլդի թաղաւորին տղուն պատկերը, մէկալ կողմալ ձեւացուցած է Ինկիլդէռան պատկած յաղթութիւններով, և չորս դին գրված է աս հետեւեալ մակագրութիւնը, զինքը պահեց ամառը կնալով, Եւրոպան իրեն օրինակելի ցի՝ Ինկիլդէռան, իրեն տէրուիր հասարակաց թշնամիին ձեռքէն ապահովցնելու համար որչափ ուժ ունէրնէ մինչեւ վերջը պատերազմեցաւ, և ուրիշ տէրութիւնները օրինակ առնելով իրմէն՝ ոտք ելան ու խալսեցին բոլոր Եւրոպան:

6 ին:

Տպաթի օրագրութեւն մէջը, խօսելէն ետեւ Ալեքսանայի մէջ ըլլալու ժողովքին վրայ, ու շատ մեծ յոյս տալէն ետեւ աս ժողովքին բարի ու երջանիկ լըմնալուն վրայ, կընէ աս հետեւեալ խօսակցութիւնը:

Ո՞ր առաքինութիւններուն վրայ մարդը կըրնայ ապաւինիլ, անոնց՝ որ շատ անգամ տեսնըված է փորձերով. աս ժողովքին որոշած կարգադրութիւնները թէպէտ և առանց համբերելու կրփափաքենք լսել մէկ սահաթմը առաջ, բայց դիտենք հաստատ թէ երբոր լսենքնէ պիտոր ըսենք թէ արդարուք եղած է, զերէմ ան Ալեքսանդր կայսրը չէ՞ մի՞ որ թէպիտ և տահա է մէկ կէնձ կըտրիճմը բայց մոռցնել տրվաւ համբաւ հին դիւցազանց պատմութիւններուն. աս մեծահոգի բաջը չունեցաւ հիշ մէկ բամբասաղը, և ոչ իր թըլնամիները պիւլէ կըրցան չար խօսիլ իրեն վի՞, իսկ իրեն ժղվիդները դիտնալով ասոր ինչ ըլլալը՝ օրհնեալ անունով պատուեցին զաօր:

Ան չէ՞մի ֆետերիկոս կուլիէլմօս Պառլշին թաղաւորը՝ որ վաստիւցեաւ մեծութեւնը

նր՝ իրեն առատաձեռն չափաւորութե՛ն, ու քաջութե՛ն համար, և զարմացուց ամմէնքը իրեն աշխուհիական բարեմըտութե՛ր: Աս ան Ֆրանչեսկոս երկդ կայորը չէմի՛ որ երկու անգամ աշխարհքի հանգստութե՛ն ու երջան կուլթե՛ համար, զո՛հ ըրաւ իրեն սրտին էն սիրելիները, և իրեն երկու անգամ տրված դիւցազնութե՛ն օրինակներուն նմանը, ասոր վան օրս թագաւորաց պատմութիւններուն մէջ չիկարդացիր:

Աս ան ինկիլէռուայի կառավարը չէմի՛ (որ է ինկիլէր թագաւորին տղան) որ իրեն խոհեմութե՛ր ու ասպետութե՛ն քաջութիւնները միացուց ուրիշ թագաւորներուն հետը՝ որ շատ անուանի են խոհեմութե՛ն ու կրտիրձութե՛ն:

Աս ան մեր թագաւորը չէմի՛ (յի Ֆրանսիայի հիմակական թագաւորը) որ իմաստութե՛ն ու հայրական զըթով հոգ կրտանի մեր շահուն ու խաղաղութե՛ն, և իրեն մտածմունքը ուրիշ բան չէ՛, բայց եթէ մեր փառքը ու մեր երջանկութե՛ր ուրեմն Եւրոպան դասոնք այսպէս ճանչալէն ետեւ, պէտք է որ յուսով ըսպասէ մէկ երջանիկ կատարածիմը:

— Փարմասունները Ֆրանսային մէջ քաղքէ քաղք ծածուկ պըտըտելով կըջանան կոր խռովութե՛ն ու ապստամբութե՛ն ձգել ազգին մէջը, բայց ո՛վ որ կըրճարվիկորնէ աս յանցանքին մէջ, մէկէն կըպատժուիկոր:

— Հաստատուն կերպով կըխօսիկոր՝ թէ Մարտիիս քաղաքին նաւահանգիստը ինչպէս առջի ատենները ըլլայ պիտոր ազատ նաւահանգիստ:

— Բրինչիբէ Կուսթաւօն՝ որ է Շվեդիոյ առջի օրինաւոր թագաւորին տղան, հիմա կըկենայիկոր Բարսելոնէ: Մոսկովի կայսրուհին դէպ ՚ի Վիեննա դալու ատեն տեսնըտըցաւ աս Բրինչիբէին հետ, ու շատ ցաւակից ըլլալով խօսեցաւ ասոր հետ: Աս Բրինչիբէն է քեռորդին Ալեքսանդր կայսեր, Պաւլէնայի թագուհիին, Օլտէմպուռնի ու Վէրմարի առեգեստաններուն. աս Բրինչիբէն շատ մեծ յոյս ունի՝ որ իրեն օրինաւոր թագաւորութե՛ն ժառանգութե՛ն նորէն իրեն դարձընեն. ասոր հետը կան խելքը Շվեդներ՝ որ իբրեւ իրենց օրինաւոր թագաւորին երդում ըրեր են՝ միշտ հաւատարիմ մնալու իրեն:

Ի Դ Ա Լ Ի Ա.

Ճիւղակ. 15 Հոկտեմբեր:

Հոկտեմբերի 12ին մէկ պզտիկ նաւը ճամբայ ելաւ Քհրիստոսիէն՝ որուն մէջը կար 41 հոգի մառնարներով ու ճամբորդներով, և երբոր կանցնէինկոր Ռաբոլը ըսված պողազէն՝ որ շատ հեռու չէ Քհրիստոսիէն պողա-

զէն, սաստիկ քամիէն նաւը շատ ծռեցաւ, ու այնչափ ջուր առաւ մէջը՝ որ ամմէնքը իմացան թէ ընկըղմի պիտոր նաւը, անոր համար խաբտանը շուտմը պզտիկ սանաւը վար ինջեցուց ու մէջը մտաւ ինքը ու իրեն երկու տղաքը՝ որոց մէկը 10ը տարվան էր, մէկը՝ նալ 14, և մէկալներուն ալ խոստացաւ թէ մենք ցամաք ելալէն ետեւ կըխըրկեմ ասն տալը ու զձեզ ալ կըխալըսեմ. աս խոստմունքին հիշ մէկը մտիկ չիդնելով ամմէնքը ցատկեցին սանաւին մէջ, սանաւը այսչափ արտաքոյ կարգի ծանրութե՛ն ունենալով՝ ալիք ներէն շրջեցաւ քիչէրիւ եղաւ և ամմէնքը մէկէն թափեցան ծովուն մէջ, ու բաց ՚ի մէկ քանի հոգիէ խըխտըմեցան բոլորը. խաբտանը ու մէկ քանի մառնարներ սաստիկ աշխատանքով լողացին ու ցամաք հասան, բայց վախերնուն լեզունին կապվերէր, ու խելքեր նին կորսընցուցերէն. պազի խըխտըմեցուցրուն մարմինները եկան հասան մինչեւ ցամաք, ասոնց մէջնէր խաբտանին մէկ տղան, որ իր հօրը հետը սկսաւ լողալ առջի բերան ները, բայց վերջը սկսաւ օգնութե՛ն կանգել ըսելով հայր օգնութե՛ն հասէր, դէբէ՛ խայրէ չէ՛ դէմաւար. այս ձայնը լսեց հայրնալ, բայց ինչ շահ, անկարելի էր օգնութե՛ն հասնիլը, դէբէ՛մ ոչ դիշերվան մուտք և ոչ ալիքներուն բըռնութե՛ն թող կուտային որ մէկ կերպովը օգնէ իր զաւկին:

Աս դիպումաճքը յայտնի կըտորվեցընէ՝ թէ մէկ մարդմը մեծ վտանգիմը մէջ իյնալու ըլլայնէ (թէպէտ և բնականապէս մեծ շփոթութե՛ն մէջ կիյնայ իյնալիսին) բայց որչափ կարելիէն պէտքէ ինքը ղինքը առանց շփոթելու պահէ, ու ըրած գործքերը աղէկ մտածելով ընէ՝ ո՞վ ղի աւելի վտանգի մէջ ղինքը չըձգէ. շատ անգամ եղերէ որ մարդ վտանգի մէջ իյնալով՝ սաստիկ շփոթութե՛ն, տահա մեծ վտաղաւոր գործք ըրեր է, ու ղոհ եղերէ միայն իրեն շփոթութե՛ն, և թէ ըսնէր ան գործքընէ, կըրնար խալսիլ իր առջի վտանգէն, ղերէմ շիտակ է ան առածը որ կըսվի վտանգի մէջ, վախը ու շփոթութե՛ն մարդուն ապառաւիթը չեն հոգար:

Հոռոմ. 5 Հոկտեմբեր:

Սրբազան Փափը հոկտեմբերի 5ին Հռոմային գնաց Բատտէլկանտոլֆօնուրտեղ կերթար միշտ ղեղաղնացուէ համար, և երբոր հոն հասանէ ամմէն անտեղի ժողովուրդները անպատմելի ուրախութե՛ն լցուած ընդառաջ ելան ու առօք փառօք ընդունելով զՍրբազան Փափը, առին տարին անտեղի ժամը, ու ՚ի շնորհակալութե՛ն նյ ըրած բարեբարութիւններուն՝ որով ողջ առողջ պահեց

հեց եկեղեցւոյ գլուխը այնչափ վնասներու ունեցուածներուն մէջ տէր, երդեցին զիւր անոնք քահանայներ, երբոր լըմընցաւ աս գոհութեան արժեքներէն: Սրբազան Փափը գնաց իրեն պալատը ուրտեղ չէր գացած Զր տարիէն պէրի, և անկից օրհնեց բոլոր հոնտեղը թօրի եղած ժողովուրդները քահանայապետական օրհնութեամբ: Գիշերը ամիկն ժողովուրդները առանց ուրիշը բան մը ըսելու փառաւոր լուսաւորութիւն ըրին անտեղը ու ըրին նաև զանազան Ֆիշէնկի խաղեր:

22 ին:

Որովհետեւ միտք ունէին՝ որ Հռոմայու մէջ տնկեն մէկ մեծ յիշատակարանմը՝ ի յիշատակ յաղթութեան կրօնին ու ան դիւցազուններուն փառացը համար՝ որոց այսօրվան օրաբոլոր Եւրոպայի շնորհակալ կը լայ իրեն դըտած խաղաղութեամբ ու աղատուէր համար: առաջարկելու ճարտարապետներուն որ մտածեն մէկ վարպետաշէն ձևմը: Գրե 1813 թ. Գաբլան գիտական 13 էքթ Բէշէ, 104 էքթ: Հոկտեմբերի 22 ին, պարսն 15 օրօլտո Գուցցի անունով երևելի ճարտարապետին մէկը առաջարկեց աս յիշատակարանը տնկող ընկերութեան մէկ ձևմը՝ որ ամիկն անկարելի երևցած դժուարութիւններ կը դիւրացընէր տնկելու համար մէկ մեծ արձանմը բերամիտէսին էն ծայրը՝ առանց փաստը տալու բիրամիտէսին ամբողջուէր, և բիրամիտէսը տնկել մէկ հիմանմը Բէշէի վրէ՛ որ հիմաորհրդաւոր ըլլայ հիմ շէնքով շնորհով ըլլայ:

Աս ձևը դրանող հեղինակը ամիկն բան կատարեալ լըմընցընէին ետեւ, ինչպէս որ կը ըլլէր Փական Սնկիլիզին բոստօղը (որ զարմացուց զամիկները այսպիսի խելացի ու մեծանշանուէր գործ առաջարկելուն վրէ) աւելցուց իրեն քովէն նաև աս ալ՝ որ փորվի պղինձէ մետաղներուն վրայ պատկերները երևելի թագաւորներուն ու ազնուականներուն՝ որ իրենց դիւցազնական քաջութիւններով ու անձանձրանալի երկայնամուտք երևելի եղան աս վերջի տարիներուն մէջ, ու ասոնց մով զարդարվի նաև նոյն յիշատակարանը:

Բալէթօ. 29 Սեպտեմբեր:

Սեպտեմբեր երբոր հասաւ Սնկիլիա խապարը թէ Սնկիլիայի թագաւորի թագուհին մեռաւ, շատ մեծ ցաւ տըվաւ թագորի սրտին, ու հրամայեց հանեց որ իրեն տեղութեան մէջ 6 ամիս սուգ բուրդի: 3 օր գոց պահվի տեղութեան տառնները, ու մէկ ամիս չափ ալ չեքայլի հասարակաց դէպարոնները ու ուրիշ խաղի տեղերը:

8 ին:

Որովհետեւ Սնկիլիայի մէջ շատցերեր խալպ

պղինձէ ստակները, և տէրութեան շատ մեծ փաստ հասնելու վախ կար, անոր հմը թագաւորը հոգ տարաւ աս բանին վրայ, ու բոլոր ան տեսակ ըստակը թէ քննարկող թէ սուտը հրամայեց որ անկից ետեւ հիւ արժող չէք չունենայ, բայց աս գործքով որովհետեւ շատ մեծ փաստ կը հասնէր ժողովրդեան, անոր համար անտեղի հարուստ մարդիկները իւրաքանչիւրը իրեն կարողութեան կէտի ընծայեց տէրութեան նոյն նիւթէն՝ ոնկ զի աս ըստակին տեղը նոր տըված ըստակը փոխվի ան ըստակներուն հետ՝ որ կըմնայ ժողովրդեան քովը և ժողովուրդը հիւ մէկ դէն մը չեքաշէր: Աս տըվողներուն մէջը կը համարվին նաև աս հետեւեալ անձինքներնալ:

Թագապիայի Բրինչիբէն տըվաւ . . . 600: օխա
Քասաարօի Բրինչիբէն . . . 90:
Արթալէ Մարեղը . . . 120:
Մօրթիլա պարօնը . . . 120:
Ռօսօիլայի տուգան . . . 6:
Կրուիլասին տուգան . . . 15:
Բալէթօի ծերակոյտը . . . 335:
Մէկ քահանայմը . . . 60:
Աօստհէնս Ինկիլիզի վաճառա
կանին մէկը . . . 360:
Մէկ ուրիշ մարեղմը . . . 30:

Գումարը . . . 1736:

Սնկիլիայի թագը սեպտեմբերի 19 ին հրատարակեց մէկ ծանուցման թուղթմը՝ որուն մէջ շնորհակալ կը լար աս երևելի իշխանազուներուն ըրած առատաձեռնութեան վրայ: Երբոր վերցըրվեցաւ պղինձէ սուտ ըստակը, սկսան ուրիշ չարուէմը բանեցընել խալպազանները, ինչ սկսան կըտրտել արծաթէ ստակներուն քէնարները, անոր համար թագաւորը իմանալուն պէս շուտմը հանեց աս հետեւեալ հրամանները:

1. Ետեւ ինչան դրանալու այսպիսի չարագործները, ու ով որ բռնրվի աս յանցանքին մէջ՝ տէրութեան օրենքներուն կէտի սաստիկ պատժովի:
2. Կը հրամայվի ամիկն ժողովրդեան թէ կարող չըլլան մէկ զմէկու տալ ու առնուլ քէնարներէն կըտրտած արծաթէ ըստակ:
3. Կը հրամայի ստակներուն վրայ եղած պաշտօնատեղներուն՝ որ երբոր կըտնանան այսպիսի ստակներ, մէկէն երկու կտոր ընեն: Թէ որ աս պաշտօնատեղները աղէկ հոգ չեն տանին, իրենք պարտական ըլլան պատասխան տալու տէրութեան:

Համառօտած Գիտելիք՝ պահպան փերուէն Գալէ Բանիքէ ժողոված:

Ինչպէս որ հաստատ կերեւնայնէ հիմակվան հիմայ

հիմայ բոլոր Սաքսոնիային տէրութիւնը Մոսկովը կրկառաւարէ՝ մինչև որ Վիեննա չհանուր ժողովքին մէջը որոշվի անոր վիճակը: — Հոկտեմբերի 4ին՝ որ էր Նոյեմբերի կայսեր անուան տօնին օրը, Ժառաւոր հանդէս ըրին Թուրին ի պատիւ կայսեր: Թուրինի Ժառաւորը բոլոր իրեն պալատականներով մտեր էր հանդէսին մէջը: — Մէկ քանի հասարակաց դահլիճներուն մէջ կըսվի թէ Սպանիայի Ժառաւորին լիակատար իշխանութիւն ունեցողը որ Վիեննա եկած է ժողովքին համար, շատ դէմ կեցեր է որ Նաբոլիի Ժառաւորին լիակատար իշխանութիւն ունեցողը չիմտնայ ժողովքին մէջը, ղերէմ կըսէր թէ նոյն տէրութիւն օրինաւոր Ժառաւորը կեցած է և չունի մէկ յանցանքներ որուն համար առնուն անոր ձեռքէն իրեն տէրութիւն ժառանգութիւնը: — Կըսվի թէ Վիեննայի ընդհանուր ժողովքին մէջ պիտոր մըտածվի թէ Պօնաբառութէն միշտ նոյն կողմին մէջը մընայ, թէ իրեն համար ուրիշ տեղով որոշեն: — Քարէ անձրև գալը աս վերջի ժամանակներու մէջ այնչափ սրին սրին պատահեցաւ որ թէ մէկը պատմելու ըլլայնէ, լսողին մէկ նոր բանով չերևնար: Բայց ի վերայ այսր ամիմենք պէտք է որ պատմենք ան դիպուածքը որ սեպտեմբերի 15ին եղաւ Մէկն ըսված քաղաքին մէջ: Ինչպէս որ կը պատմենէ Փրանսայի գերտէրութեանց համալրարանին պարոն Լամուրօնը որ իրեն աջքովը տեսաւ ու միանգամայն շատ աեղեակ է բնական պատմութիւններու, առաւօտեան սահալը 11ին, երկինքին երեսը բաց էր և հանդարտ հաւամբներ՝ ինչպէս որ հասարակօրէն կը լլայ հարաւային գաւառներուն մէջ, ասկից ետև մէյմընալ յանկարծակի արևմտեան կողմը աս քաղքին բարձրէն տեսնովեցաւ մէկ սեւցած ամպով՝ որ կամաց կամաց քալելով կուգարկոր դէպ ի քաղքին վրայ, և աս ամպին ձևը էր կլորաձև, որուն տրամադիծը հազիւ կրնար ըլլալ մէկ քանի ոտնաչափ, և երթալով շուտցաւ իրեն շարժումը: աս կըրոր ամպին մէջէն շարունակ գոռալու ձայն կը լսուէր՝ ինչպէս որ կը ըսվի ամառվան ամպերէն, և խելով ժամանակ այսպէս ըլլալէն ետև, մէյմալ յանկարծակի սաստիկ կիւռիւթիւթով ձայն հանեց՝ ինչպէս որ կը լլայ կայծակ ինչած տեղը, և այսպէս ամպը սկսաւ քակվիլ ու մէկէն սկսաւ անտէղի բնակիչներուն վրայ չափաւոր խոշորութեամբ քարեր վար գալ անձրևիպէս: Ժողովուրդը

ները երբոր տեսան աս յանկարծակի դէպուածքը սաստիկ վախի մէջ ինկած ամենքը ծածկերու տակ փախան, ղերէմ մարդունը գլխու ըռաստ գալու ըլլալէն, անտարակոյս կըսպաններ, և հողին վրայ ինկած քարերը այնչափ ուժով կինջնային՝ որ հողին վրէ գրէ թէ երկու մատնաչափ երկայնութիւն կը լողունկցնէին: Աս քարերուն մէկ քանին ժողովեց պահելու հմը անտեղի քաղաքապետը պարոն Լամուրօն ալ խրկեց իր եղբայրը առ տիս անդին որ աղէկմը տեղեկուի առնու աս դիպուածքին վրէ: Ամէն քաղաքին մէջ ժողոված քարերու վրէ բնութիւն ըրին իմաստունները, և տեսան որ նման է, Էկն, Լանտ, ու ուրիշ տեղերու քարերուն, միայն թէ առնայ գոյնը էր աւելի բաց մոխրագոյն ու քիւմը աւելի կակուղ: Աս վերի ինչած քաղաքները են Փրանսային մէջ: — Իդալիայի քաղաքներէն եկած խապարները կը պատմեն թէ Պօնաբառութէն խելով ատեն սուգ պահերէ Ճիւզէբբինա կայսրուհիին մահուանը համար, և թէ հիմա 18 կամ 20 սահալ օրվան մէջ բուն կը լլայ: — Կըսուինկոր ամենքը թէ Փրանսան 50 միլիօն տայ պիտոր դաշնակից տէրութեց՝ առնելու համար նաև Ռէնօ գետին ձախ կողմնալ, Բայց առնոք որ կը հրատարակեն այսպիսի խապարները, կը կարծեն թէ Վիեննայի մէջ ըլլալու ժողովքը է մէկ բանայիրմը՝ ինչպէս որ էր Ռաթիսպօնայի մէջ եղած ժողովքը, ուր տեղ քաղաքները ու տէրութիւնները ստակով կը գրնվէր, բայց հիմակվան ժողովքին օտար է այդպիսի սկզբունքները: — Պէռլին Պոռուշին Մայրաքաղաքին մէջը մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնովիկոր լեռնելութիւններ հմը Ալեքսանդր կայսեր՝ որ Նոյեմբեր ամսուն մէջ կը յուսացվի որ հօնտեղը երթայ: — Վիեննայի մէջ անհամար օտարականներուն պատճառաւ սաստիկ սուղցէրէ քերայով տըված տունները: Լօռտ Քառթլերէակհհը որ է Իսկիլիդի տէրութիւն լիակատար իշխանութիւն ունեցող դեսպանը, 12 օտայով մէկ տունմը քերայով բուններ է, ու ամիսը քերայ կուտայ 1000 եալորդ ոսկի: Պատէնի մեծ տուղան բուններ է մէկ քերայով տունմը 6 ամսըվան հմը 17 հհը Ֆիօրինով: — Վիեննայի Թիւրքական պալատին մէջ օրը 260 օխայ պալմօմիէ ճրագ կը խարժուի: Ան պալոյի հանդէսին մէջ որ եղաւ Վիեննա հոկտեմբերի 2ին, խըմլեցաւ 8960 օխայ բունը:

Աս գործքս՝ որ է պատմութիւն հիմակվան ատենիս, տասնհինկ օրը մէյմը կը տըլվի: Ի ՎԷՆԵՏԻԿ Ի ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ: